

ROZSUDOK
VMENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov JUDr. Milana Deáka a JUDr. Oľgy Trnkovej v právnej veci žalobcu: **V.**, so sídlom v **K.** zastúpeného JUDr. **J.**, advokátom v **M. N.**, proti žalovanej **S. S.**, so sídlom v **B.**, o **náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 17 C 275/2003, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. novembra 2006 sp. zn. 1 Co 222/2006, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 27. novembra 2006 sp. zn. 1 Co 222/2006 vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu a rozhodol o náhrade trov konania účastníkov a štátu **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Prešov rozsudkom z 16.5.2006 č.k. 17 C 275/03-331 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 20.438.413 Sk s 10 % úrokom z omeškania od 7.6.2004 do zaplatenia a náhradu trov konania v sume 1.097.834 Sk na účet právneho zástupcu žalobcu, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti návrh zamietol a rozhodol o trovách štátu. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že právny predchodca žalobcu zložil na účet Colného úradu v Prešove colnú zábezpeku na zabezpečenie colného dlhu v celkovej sume 46.795.260 Sk za obdobie rokov 1996 až 2001 v zmysle §§ 82 a 212

ods. 1 zákona č. 180/1996 Z.z. Colný zákon, účinného v rozhodnom období (ďalej len Colný zákon). Časť finančných prostriedkov z tejto zábezpeky colný úrad použil na zabezpečenie colných dlhov a časť v sume 21.708.413 Sk síce v zmysle § 216 ods. 2 Colného zákona vrátil, avšak prebytky vyplatil neoprávnenej osobe Ing. J., ktorá vykonávala u právneho predchodcu žalobcu funkciu colného deklaranta a preukazovala sa falošnými plnými mocami a nie deklarantovi (žalobcovi). Tým, že Colný úrad Prešov vyplatil prebytky colných zábezpek neoprávnenej osobe a nepoukázal ich právnemu predchodcovi žalobcu, došlo na strane žalobcu ku vzniku škody. Táto škoda bola spôsobená nesprávnym úradným postupom zamestnancov colného úradu (k vyplateniu prebytkov Ing. N. došlo bez písomnej žiadosti deklaranta, bez overenia totožnosti Ing. N. bez overenia ním predkladaných splnomocnení, neboli vyhotovované platobné poukazy, atď.). Keďže zamestnanci plnili úlohy štátneho orgánu, boli splnené všetky zákonné predpoklady pre založenie zodpovednosti štátu za škodu v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len zákon č. 58/1969 Zb.). Nevzhladol žiadne dôvody pre uznanie, že škoda bola spôsobená aj zavinením poškodeného (§ 441 OZ) a ani pre možnosť jej zníženia v zmysle § 450 OZ. Žalobe preto po sumu 20.438.413 Sk vyhovel. V časti nároku, týkajúceho sa sumy 1.270.000 Sk požadovanej za obdobie od 4.3.1997 do 24.7.1997, prihliadol na námietku premlčania vznesenú žalovanou, ktorú považoval za dôvodnú (nárok bol uplatnený po uplynutí trojročnej objektívnej lehoty uvedenej v § 106 ods. 2 OZ). V tejto časti preto žalobcovi uplatnený nárok nepriznal.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 27.11.2006 sp. zn. 1 Co 222/2006 na odvolanie oboch účastníkov potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalobe vyhovel do sumy 10.219.206,50 Sk s príslušenstvom a vo výroku, ktorým žalobe vyhovel nad túto sumu rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol. Odvolanie žalobcu odmietol a rozhodol o trovách konania. V súvislosti s odvolaním žalobcu uviedol, že žalobca podal odvolanie oneskorene. Právnemu zástupcovi žalobcu bol totiž rozsudok súdu prvého stupňa doručený 29.6.2006. Lehota na odvolanie uplynula žalobcovi 14.7.2006 (piatok). Keďže žalobca podal odvolanie obsiahnuté vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej 14.8.2006, podal ho evidentne po uplynutí odvolacej lehoty. Postupoval preto podľa § 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p. a jeho odvolanie odmietol.

Pokiaľ preskúmaval správnosť rozsudku okresného súdu na základe odvolania žalovanej, zhodne so súdom prvého stupňa vychádzal zo zistenia, že právny vzťah medzi žalobcom a colným úradom vznikol zložením colnej zábezpeky na zabezpečenie colného dlhu, ako povinnosti upravenej v ustanovení §§ 82 a 212 ods. 1 Colného zákona a že na majetku spravovanom právnym predchodcom žalobcu vznikla škoda v celkovej sume 21.708.413 Sk v podobe neoprávneného manipulovania s tzv. nepoužitými colnými zábezpekami, ktoré colný úrad vracal zamestnancovi právneho predchodcu žalobcu Ing. N. a ktorý takto získané finančné prostriedky neodviedol v prospech svojho zamestnávateľa, ale ich použil pre vlastnú spotrebu. Rovnako ako súd prvého stupňa dospel k právnemu názoru, že tu existujú dôvody pre založenie zodpovednosti štátu v zmysle § 18 zákona č. 58/1969 Zb., lebo škodu spôsobili nesprávnym postupom zamestnanci colného úradu a tento nesprávny úradný postup je v príčinnej súvislosti so vznikom škody na strane žalobcu. Ak by totiž zamestnanci colného úradu pri vracaní prebytkov colných zábezpek postupovali riadne, k zneužitiu finančných prostriedkov by nedošlo. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že ku škode na majetku žalobcu došlo nielen pričinením sa zamestnancov colného úradu, ale aj nedbanlivým prístupom samotného žalobcu, jeho zodpovedných zamestnancov (chýbala akákoľvek riadiaca práca a kontrola colnej agendy súvisiaca s preberaním colných zábezpek). Ustálil preto, že škoda bola spôsobená aj zavinením samotného žalobcu. Vzhľadom na všetky okolnosti prípadu považoval za primerané, aby žalobca znášal škodu pomerne v rozsahu 50 %. Rozsudok okresného súdu preto vo vyhovujúcej časti do sumy 10.219.206,50 Sk s príslušenstvom potvrdil a v prevyšujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol.

Tento rozsudok krajského súdu na podnet žalovaného napadol vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý žalobe do sumy 10 219 206,50 Sk s 10 % úrokom z omeškania od 7.6.2004 do zaplatenia vyhovel, mimoriadnym dovolaním generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol v tejto časti jeho zrušenie v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie, pretože bol ním porušený zákon. Namietal, že rozhodnutie odvolacieho (i prvostupňového) súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Vyslovil názor, že v danom prípade k naplnenou zákonných predpokladov na priznanie nároku na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. nedošlo. Žalobcom tvrdená škoda je len škodou fiktívnou a nie skutočnou škodou, ktorá mu vznikla a ktorej vznik predpokladá ustanovenie §18 tohto zákona. Žalobca doposiaľ o vydanie prebytku na prijatých colných zábezpekách nepožiadala, teda v čase rozhodovania súdov

nižších stupňov škoda, ktorej náhradu z titulu nesprávneho úradného postupu colného úradu žalobca voči Slovenskej republike požaduje, ešte nevznikla. Skutočnosť, že preplatok colnej zábezpeky vyplatil colný úrad neoprávnenej osobe, je pre záver o predčasnosti podania žaloby právne irelevantná.

Žalobca navrhol mimoriadne dovolanie ako nedôvodné zamietnuť, eventuálne konanie zastaviť. Poukázal na to, že vo veci bolo zo strany oboch účastníkov podané dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu a vec na dovolacom súde vedená pod sp.zn. 2Cdo 81/2007, 2Cdo 82/2007, takže v prípade mimoriadneho dovolania ide o prekážku litispendencie. Súčasne považoval názor generálneho prokurátora SR vyslovený v dovolaní za nesprávny. Trval na tom, že škoda mu vznikla nesprávnym úradným postupom colného úradu, ktorý prebytky z colnej zábezpeky vyplatil neoprávnenej osobe. Dôvodil, že ustanovenie § 216 ods.2 Colného zákona je obligatórnej povahy a colný úrad je povinný vrátiť prebytky colných zábezpek ex offio, bez toho, aby bol požiadaný o ich vrátenie.

Žalovaná sa s obsahom mimoriadneho dovolania stotožnila a žiadala mu vyhovieť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.) po zistení, že na podanie tohto opravného prostriedku boli splnené podmienky požadované ustanovením § 243e O.s.p., preskúmal ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že toto rozhodnutie treba zrušiť.

Predovšetkým treba uviesť, že Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe podaného dovolania zo strany žalobcu rozsudkom z 29. apríla 2008 sp.zn. 2Cdo 81/2007, 2Cdo 82/2007 zrušil rozsudok Krajského súdu v Prešove z 27. novembra 2006 sp. zn. 1 Co 222/2006 vo výroku, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu v časti nad sumu 10.219.206,50 Sk zamietol a dovolanie žalovanému proti uvedenému rozsudku odmietol. V rámci prieskumnej činnosti dovolací súd vo vzťahu k tej časti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo žalobe vyhovené, však dovolací súd sa mohol zaoberať iba existenciou väd uvedených v ustanovení § 237 O.s. p., teda dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods.2 písm. a/ O.s.p. Tieto vady nezistil, a preto dovolanie žalovanej odmietol. Predmetom je dovolacieho prieskumu neboli iné dovolacie dôvody, pretože dovolanie účastníka konania v tomto smere nebolo prípustné. Právna úprava mimoriadneho dovolania však pripúšťa za podmienok stanovených v zákone (§243e a §243f O.s.p.) preskúmať rozhodnutia odvolacieho

súdu aj z dovolacích dôvodov uvedených v § 243f ods.2 písm. b/ a c/ O.s.p., nakoľko tieto neboli predmetom dovolacieho prieskumu v dovolacím konaní. (v danom prípade v konaní vedenom pod sp.zn. 2Cdo 81/2007, 2Cdo 82/2007). Námietka žalobcu týkajúca sa procesnej neprípustnosti mimoriadneho dovolania je preto nedôvodná.

Štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenskej organizácie uvedených v § 1 ods. 1 nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia. Zodpovednosti podľa odseku 1 sa nemožno zbaviť. (§18 zákon č. 58/1969 Zb).

Pojem škody zákon č. 58/1969 Zb. bližšie nedefinuje a ani neupravuje rozsah jej náhrady. Treba preto aj v tomto smere aplikovať príslušné ustanovenia všeobecnej úpravy (§ 442 Občianskeho zákonníka) a škodu vo všeobecnosti chápať ako ujmu, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, je objektívne vyjadriteľná všeobecným ekvivalentom, t.j.v peniazoch.

Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa uhrádza skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk). Skutočnou škodou je ujma spočívajúca v zmenšení majetkového stavu poškodeného a reprezentujúca majetkové hodnoty, ktoré by bolo treba vynaložiť, aby došlo k uvedeniu veci do pôvodného stavu, alebo ujma spočívajúca vo zvýšení pasív poškodeného. To, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk) je ujmom spočívajúcom v tom, že u poškodeného nedôjde v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to dalo očakávať.

Pre správne posúdenie otázky, či v danom prípade vznikla žalobcovi škoda a či ide o záväzkový vzťah zo spôsobenej škody majúci povahu súkromnoprávneho vzťahu, bolo určujúce predovšetkým to, z akého skutkového základu žalobca vyvodzoval svoj nárok na peňažné plnenie.

Žalobcovi mala vzniknúť škoda v dôsledku toho, že colný orgán prijal od žalobcu finančné prostriedky z titulu colnej zábezpeky na zabezpečenie colného dlhu v celkovej sume 46.795.260 Sk za obdobie rokov 1996 až 2001, čím si splnil zákonnú povinnosť v zmysle §§ 82 a 212 ods. 1 Colného zákona . Časť finančných prostriedkov z tejto zábezpeky colný úrad použil na zabezpečenie colných dlhov a časť v sume 21.708.413 Sk síce vrátil, avšak vyplatil

ich neoprávnenej osobe. Požadované peňažné plnenie, ktoré si žalobca uplatnil formou náhrady škody teda zodpovedá nevrátenej časti prebytkov colných zábezpek.

Spôsob použitia colnej zábezpeky upravuje § 216 ods. 2 Colného zákona. Túto môže colný úrad použiť na úhradu cla, daní a iných platieb vyberaných pri dovoze, skladného, pokuty uloženej podľa colného zákona a nákladov konania, ak nie je colný dlh v lehotách určených týmto colným zákonom dobrovoľne splnený, alebo ak s jej použitím na úhradu cla, daní a iných platieb uplynutím týchto lehôt deklarant vysloví súhlas. Postup colného úradu v prípade, ak vznikne prebytok na prijatých platbách upravuje posledná veta vyššie uvedeného zákonného ustanovenia. Z jej znenia - prípadný prebytok colnej zábezpeky sa vráti deklarantovi vyplýva, že colný úrad prebytok na prijatých platbách má vrátiť z úradnej povinnosti. Ak tak však neurobí, teda je na deklarantovi, aby požiadal o jeho vydanie. Ide o právny vzťah medzi deklarantom a colným úradom. Colný úrad musí o žiadosti deklaranta rozhodnúť. Ak pri rozhodovaní o vrátení preplatku dôjde k vzniku škody v príčinnej súvislosti s vydaním nezákonného rozhodnutia alebo v súvislosti s nesprávnym úradným postupom colného úradu (napr. nevrátením preplatku alebo nevydaním rozhodnutia), teda k splneniu predpokladov stanovených v §1, resp. §18 zákona č. 58/1969 Zb., prichádza do úvahy zodpovednosť štátu za vzniknutú škodu.

Vyplatenie preplatkov neoprávnenej osobe zo strany colného úradu ešte nezakladalo vznik škody žalobcu, tak ako to posúdil odvolací súd. Z obsahu spisu nevyplýva, či a akým spôsobom sa žalobca pokúsil získať uspokojenie svojej pohľadávky voči colnému úradu, ktorému prebytky boli vyplatené a ktorý ich bol povinný vrátiť. Správa o prešetrení veci z Inšpekcie generálneho riaditeľa Colného riaditeľstva SR zo dňa 7.8.2001 iba popisuje postup colného úradu pri vyplácaní prebytkov neoprávnenej osobe, nie však postup vzťahu k žalobcovi.

Odvolací súd vec takto neposudzoval, preto jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení. (§ 243f ods.1 písm.c/ O.s.p.). Z týchto dôvodov dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods.1, ods.2 veta prvá O.s.p. s použitím § 243i ods.2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods.1 veta tretia O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 28. júla 2008

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :